

მაღალი პირგასამტეხლო. ამისათვის, კონკრეტული საქმის თავისებურების გათვალისწინებით, უნდა შეფასდეს ისეთი სუბიექტური და ობიექტური ფაქტორები, როგორიცაა: მხარეთა ქონებრივი მდგომარეობა, ვალდებულების დარღვევის ხარისხი, კრედიტორის მოლოდინი ვალდებულების ჯეროვანი შესრულების მიმართ და სხვა. მოცემულ შემთხვევაში, საკასაციო სასამართლომ, ზემოხსენებულ ფაქტორებთან ერთად, გაითვალისწინა საქმის განხილვის ხანგრძლივი დროც და მიიჩნია, რომ პირგასამტეხლოს ოდენობა უნდა განისაზღვროს მყარი თანხით - 50,000 ლარით.

გოჩა ოყრეშიძე

► 7 – 6/2021

მოვალის ბრალეულობისა და ზიანის ანაზღაურების ოდენობის დადგენა შერეული ბრალისას

ზიანის ანაზღაურების ოდენობა შემცირდება მოვალის ბრალის შესაბამისად. საექსპოზიციოსას მოვალის ბრალი განისაზღვრება 50%-ით.

(ავტორის სახელმძღვანელო წინადადება)

სკ-ის 415-ე მუხლი

საქართველოს უზენაესი სასამართლოს 2020 წლის 29 მაისის გადაწყვეტილება საქმეზე № ას-1570-2019

I. ფაქტობრივი გარემოებები

თბილისის საქალაქო სასამართლოს 07/07/2016 წლის განჩინებით მხარეებს შორის დამტკიცდა მორიგება, რომლის მიხედვითაც მოვალემ კრედიტორისათვის 152,815 აშშ დოლარის გადახდა იკისრა. მიუხედავად მიღწეული მორიგებისა, მოვალემ ნაკისრი ვალდებულება ნებაყოფლობით არ შეასრულა, რის გა-

მოც 12/08/2016 წელს სასამართლომ გასცა სააღსრულებო ფურცელი. კრედიტორის განცხადების საფუძველზე კერძო აღმასრულებელმა დაიწყო იძულებითი აღსრულება და, დავალიანების ამოღების მიზნით, საქართველოს ყველა ბანკში გახსნილ მოვალის კუთვნილ ანგარიშებს ყადაღა დაადო აღსასრულებელი მოთხოვნისა და აღსრულების საფასურის ფარგლებში. კერძო აღმასრულებელმა 08/09/2016 წელს ერთ-ერთ ბანკს (მოპასუხე) გაუგზავნა წერილი, რომლითაც მოთხოვა მოვალის საბანკო ანგარიშებზე წარდგენილი საინკასო დავალების საფუძველზე 156,343.40 და 2,203.27 აშშ დოლარის მოვალის ანგარიშიდან ჩამოჭრა და კრედიტორის ანგარიშზე ჩარიცხვა. დავალების შესრულებისას ბანკმა ტექნიკური შეცდომა დაუშვა და, ნაცვლად 156,343.40 აშშ დოლარისა, აღმასრულებლის მიერ მითითებულ ანგარიშზე ჩარიცხა 156,343.40 ლარი, რის გამოც სხვაობამ მოთხოვნასა და მიღებულ თანხას შორის შეადგინა 87,793.51 აშშ დოლარი შეადგინა. ბანკმა მეორე დღესვე, 09/09/2016 წელს მოვალეს აცნობა შეცდომის შესახებ და მოთხოვა თანხის უკან დაბრუნება, თუმცა ამ დროისათვის მოვალემ მოასწრო თანხის ანგარიშიდან გამოტანა და ბანკის მოთხოვნა არ შეასრულა. მოგვიანებით, 13/09/2016 წელს კრედიტორმა (მოსარჩელემ) განცხადებით მიმართა კერძო აღმასრულებელს და მოვალის საბანკო ანგარიშებზე გამოყენებული ყადაღისა და საინკასო დავალების გაუქმება მოითხოვა. ამის საფუძველზე შესაბამისად იმოქმედა კერძო აღმასრულებელმა და მოვალის კუთვნილ ყველა საბანკო დანესეზღუდებებში გახსნილ ანგარიშებზე გააუქმა შეზღუდვა. კერძო აღმასრულებელმა 21/10/2016 წელს ხელმეორედ წარუდგინა ბანკს (მოპასუხეს) საინკასო დავალება. ამ უკანასკნელმა მოვალის საბანკო ანგარიშებზე საინკასო დავალიანება - 88,544.87 და 2,202.61 აშშ დოლარის ფარგლებში აღრიცხა, თუმცა თანხის არარსებობის გამო აღმასრულებლის დავალება ვერ შეასრულა. აღნიშნულის საფუძველზე კრედიტორმა სარჩელით მიმართა სასამართლოს ბანკის წინააღმდეგ და მოითხოვა ბანკის დაუდევრობით მოსარჩელისათვის მიყენებული ზიანის ანაზღაურება.

მოპასუხემ სარჩელი არ ცნო და მიუთითა, რომ საინკასო დავალიანებები კერძო აღმასრულებლის მოთხოვნით გაუქმდა, ამავდროულად მოსარჩელეს შეეძლო მოთხოვნა სხვა კომერციულ ბანკში ინკასოს წარდგენით დაეკმაყოფილებინა, რაც, მოპასუხის მითითებით, ცხადყოფს, რომ მხარეები მორიგდნენ, თავად უზრუნველყვეს ანგარიშსწორებაც და, ზიანის ანაზღაურების გზით, მოსარჩელე დამატებით ცდილობს თანხის ამოღებას.

თბილისის საქალაქო სასამართლოს 04/09/2018 წლის გადაწყვეტილებით სარჩელი არ დაკმაყოფილდა. თუმცა, გადაწყვეტილება შეცვალა თბილისის სააპელაციო სასამართლომ, რომელმაც სრულად დააკმაყოფილა მოსარჩელის მოთხოვნა და ბანკს მოსარჩელის სასარგებლოდ დააკისრა 87,789.51 აშშ დოლარის ეკვივალენტი ლარის გადახდა. სააპელაციო სასამართლომ მიიჩნია, რომ ბანკმა იმოქმედა დაუდევრად, რამაც გამოიწვია მოსარჩელის ზიანი. რაც შეეხება მოსარჩელის ინიციატივით საინკასო დავალების გაუქმებას, სასამართლოს განმარტებით, ეს გარემოება ვერ გახდებოდა დელიქტური ზიანის ანაზღაურებისაგან გათავისუფლების საფუძველი.

II. სასამართლოს მსჯელობის შეჯამება

სააპელაციო სასამართლოს გადაწყვეტილება საკასაციო წესით გაასაჩივრა მოპასუხე ბანკმა, რომელმაც მოითხოვა მისი გაუქმება და ახალი გადაწყვეტილების მიღებით სარჩელის დაკმაყოფილებაზე უარის თქმა. უზენაესმა სასამართლომ განმარტა, რომ მოსარჩელის მოთხოვნის სამართლებრივ საფუძველს წარმოადგენს სკ-ის 992-ე და 408 I მუხლები. სკ-ის 992-ე მუხლის თანახმად „პირი, რომელიც სხვა პირს მართლსაწინააღმდეგო, განზრახი ან გაუფრთხილებელი მოქმედებით მიაყენებს ზიანს, ვალდებულია აუნაზღაუროს მას ეს ზიანი.“ ხოლო, სკ-ის 408 I მუხლის თანახმად „იმ პირმა, რომელიც ვალდებულია აანაზღაუროს ზიანი, უნდა

აღადგინოს ის მდგომარეობა, რომელიც იარსებებდა, რომ არ დამდგარიყო ანაზღაურების მავალდებულებელი გარემოება.“ სასამართლოს განმარტებით, სახელშეკრულებო ვალდებულებისგან განსხვავებით, რომელიც წარმოიშობა პირის მიერ ხელშეკრულებით ნაკისრი ვალდებულების შეუსრულებლობიდან, დელიქტური ვალდებულება არასახელშეკრულებო ვალდებულებათა კატეგორიას მიეკუთვნება და მისი წარმოშობისათვის უნდა არსებობდეს: ზიანი, მართლსაწინააღმდეგო და ბრალეული ქმედება და მიზეზობრივი კავშირი შედეგსა და ქმედებას შორის. ამასთან, დელიქტური პასუხისმგებლობის წინაპირობების მტკიცების ტვირთი (გარდა ბრალისა) არის მოსარჩელეზე [სუსგ №ას-72-72-2018, 15/02/2018, სუსგ №ას-809-776-2016, 04/04/2017]. ზიანის ანაზღაურების წინაპირობების არსებობის შემთხვევაში სკ-ის 408-ე მუხლი ითვალისწინებს პირვანდელი მდგომარეობის აღდგენის შესაძლებლობას.

საკასაციო სასამართლოს განმარტებით, უდავოა, რომ ბანკის მართლსაწინააღმდეგო მოქმედებით კრედიტორს მიაღდა ზიანი. თუმცა, ამავდროულად, უზენაესმა სასამართლომ მიიჩნია, რომ ზიანის მიყენებაში კრედიტორის ბრალიც იკვეთებოდა, რამდენადაც 13/09/2016 წლის მდგომარეობით, ანუ როცა კრედიტორის დავალებით კერძო აღმასრულებელმა გააუქმა საინკასო დავალება, მოვალეს სს „თიბისი ბანკი“-ს ანგარიშზე უფიქსირდებოდა 1,500,000 ლარი, რაც საკმარისი იყო მოთხოვნის დასაკმაყოფილებლად. შესაბამისად, აღნიშნული ფაქტობრივი გარემოებები უზენაესი სასამართლომ მიუსადაგა სკ-ის 415-ე მუხლით გათვალისწინებულ შერეულ ბრალს. საკასაციო სასამართლომ შერეული ბრალეულობის ხარისხი განსაზღვრა 50%-ით და, შედეგად, მოპასუხე ბანკს დააკისრა მოთხოვნის ნახევრის, 87,789.51 / 2 = 43,894.755 აშშ დოლარის ანაზღაურება.

გოჩა ოყრეშიძე

► 8 – 6/2021

სამკვიდროს მიღება, როგორც ცალმხრივი გარიგება, და მისი გამოვლენის ფორმები

1. სამკვიდროს მიღება ცალმხრივი გარიგებაა, რომლის დროსაც სახეზე უნდა იყოს მემკვიდრის ნება სამკვიდროს მიღებასთან დაკავშირებით.

2. სამკვიდრო შეიძლება მიღებულ იქნეს მამკვიდრებელთან ერთად ცხოვრებით, მისი მოძრავი ნივთების დაუფლებით. (ავტორის სახელმძღვანელო წინადადებები)

სკ-ის 1421 II მუხლი

საქართველოს უზენაესი სასამართლოს 2020 წლის 7 აპრილის გადაწყვეტილება საქმეზე № ას-1304-2019

I. ფაქტობრივი გარემოებები

04/05/2018 წელს მოსარჩელემ სარჩელი აღძრა მოპასუხის წინააღმდეგ და მოითხოვა მისთვის 15,795 ლარის დაკისრება. კერძოდ, 27/12/2000 წელს გარდაიცვალა მოსარჩელის მეუღლისა და მოპასუხის დედა, რომელმაც სამკვიდრო მასაში დატოვა ბორჯომის რაიონის ერთ-ერთ დაბაში მდებარე უძრავი ქონება. მამკვიდრებელს დარჩა ორი პირველი რიგის მემკვიდრე (შვილები): მოსარჩელის მეუღლე და მოპასუხის დედა. მოსარჩელე და მისი მეუღლე იმყოფებოდნენ რეგისტრირებულ ქორწინებაში. მამკვიდრებელი გარდაცვალებამდე ცხოვრობდა მოსარჩელესთან და მის მეუღლესთან (მამკვიდრებლის შვილი) ერთად ქ. ზესტაფონში. მოსარჩელის მეუღლე კი გარდაიცვალა 28/09/2007 წელს. მოსარჩელემ, როგორც საკუთარი მეუღლის პირველი რიგის მემკვიდრემ, მემკვიდრეობა მიიღო 21/07/2008 წელს და მასზე გაიცა კიდეც სამკვიდრო მოწმობა. მოპასუხემ საკუთარი ძმის (მოსარჩელის მეუღლე) გარდაცვალების შემდგომ ერთპიროვნულ საკუთრებაში მიიღო ბორჯომში მდებარე უძრავი ქონება და 17/04/2014 წელს მესამე პირზე გაასხ-

ვისა იგი 63,180 ლარად. აქედან გამომდინარე, მოსარჩელემ სარჩელით მიმართა სასამართლოს და მიუთითა, რომ გასხვისებული უძრავი ქონება ასევე ეკუთვნოდა მოსარჩელის მეუღლეს და მოითხოვა გასხვისებული ქონების 1/4 წილის შესაბამისი ფულადი ანაზღაურება 15,795 ლარის ოდენობით.

მოპასუხემ სარჩელი არ ცნო. მან მიუთითა, რომ მოსარჩელის გარდაცვალებამდე მეუღლემ კანონით დადგენილ 6 თვიან ვადაში სამკვიდრო არ მიიღო მისი ფაქტობრივი დაუფლებით. აქედან გამომდინარე, მოპასუხემ მიუთითა, რომ სადავო ქონების ერთადერთი მესაკუთრე იყო თავად.

ზესტაფონის რაიონული სასამართლოს 31/01/2019 წლის გადაწყვეტილებით სარჩელი დაკმაყოფილდა, მოსარჩელე ცნობილ იქნა სადავო ქონებაზე სავალდებულო წილის 1/4 მესაკუთრედ და მოპასუხეს მოსარჩელის სასარგებლოდ დაეკისრა 15,795 ლარის გადახდა. თუმცა, სააპელაციო საჩივარი დაკმაყოფილდა ქუთაისის სააპელაციო სასამართლოს მიერ. სააპელაციო სასამართლომ გააუქმა ქვედა ინსტანციის მიერ მიღებული გადაწყვეტილება და ახალი გადაწყვეტილებით მოთხოვნის დაკმაყოფილებაზე უარი განაცხადა. სააპელაციო სასამართლომ განმარტა, რომ მოპასუხემ სამკვიდრო ქონება არა ანდერძისმიერი, არამედ კანონისმიერი მემკვიდრეობით მიიღო, რაც გამორიცხავდა სავალდებულო წილის მოთხოვნის უფლებას.

II. სასამართლოს მსჯელობის შეჯამება

სააპელაციო სასამართლოს მიერ მიღებული გადაწყვეტილება საკასაციო წესით გაასაჩივრა მოსარჩელემ. საქართველოს უზენაესმა სასამართლომ გააუქმა სააპელაციო სასამართლოს გადაწყვეტილება და ახალი გადაწყვეტილებით სასარჩელო მოთხოვნა სრულად დააკმაყოფილა. კერძოდ, საკასაციო სასამართლომ მიუთითა, რომ გასხვისებული სადავო ქონების 1/4 წილის ღირებულების მოთხოვნის უფლება გამომდინარეობს სკ-ის 982 I მუხლის დანაწესიდან, რომლის მიხედვითაც „პირი, რომელიც ხელ-